

KOMU ZVONI?

Od pričakovani javnosti do ukrepanja države

1.9.2023 ob 14:00
Hiša EU, Ljubljana

Pregled pravnih podlag s področja podnebnih sprememb

PIC, 2023

MEDNARODNO PRAVO

Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC):

- Mednarodna okoljska pogodba, katere cilj je omejiti koncentracijo TGP v ozračju na raven, ki bo preprečila nevarno poseganje v podnebni sistem s strani človeka.
- Rio de Janeiro 1992 -> tudi Konvencija o biološki raznovrstnosti in Konvencija o boju proti dezertifikaciji.
- Poročanje držav, IPCC - Intergovernmental Panel on Climate Change.

Pariški sporazum:

- ohranitev dviga povprečne globalne temperature **občutno pod 2°C** v primerjavi s predindustrijsko dobo (19. stoletje), s prizadevanjem, da se dvig temperature omeji na **1,5°C** v primerjavi s predindustrijsko dobo.
- države morajo vsakih pet let oblikovati svoje cilje na področju zaščite okolja -> nacionalno določeni prispevki.

EVROPSKA UNIJA

Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU):

- 191. ČLEN - okoljska politika Unije prispeva k ohranjanju, varstvu in izboljšanju kakovosti okolja, k varovanju človekovega zdravja, k skrbni in preudarni rabi naravnih virov ter k spodbujanju ukrepov na mednarodni ravni za reševanje regionalnih ali globalnih okoljskih problemov, zlasti v boju proti podnebnim spremembam.
- Temeljna načela → previdnostno načelo, odpravljanje okoljske škode pri viru ter onesnaževalec plača.

Evropski Zeleni dogovor (European Green Deal):

- Dogovor je strategija, s katero namerava EU do leta 2050 doseči podnebno nevtralnost in izpolniti svoje obveznosti iz Pariškega sporazuma do konca stoletja. Gre za sveženj političnih pobud, ki urejajo področja podnebja, okolja, energije, prometa, industrije, kmetijstva in trajnostnega financiranja,

EVROPSKA UNIJA

Fit for 55:

- Prenosa podnebne cilje Zelenega dogovora v zakonodajo (ETS, Carbon border adjustment mechanism - CBAM, LULUCF).
- Uvedba instrumenta za sprečavanje selitve virov CO₂.
- Revizija sistema za trgovanje z izpusti (ETS) + stavbe, cestni promet.
- Mehanizam za delitev bremen med državami EU (Uredba – zavezujući cilji zmanjšanja TGP za vsako državo članico)
- Strožji predpisi o povečanem odstranjevanju ogljika v sektorju rabe zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstva (LULUCF)

EVROPSKA UNIJA

Evropski podnebni zakon (evropska podnebno pravila):

- Ogljična nevtralnost do 2050 ter zmanjšanje izpustov TGP za 55% do 2030 glede na leto 1990.
- Izvedba evalvacije skladnosti ukrepov EU in držav članic za doseg cilja podnebne nevtralnosti ter prilagajanja na podnebne spremembe - rok za prvo oceno skladnosti je 30. september 2023, nato pa se izvaja na vsakih sledečih pet let.

Strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam

- Evropska strategija iz leta 2021 nadgrajuje in razširja strategijo iz leta 2013 in dopolnjuje številne druge strategije – za biotsko raznovrstnost, 'od vil do vilic', za krožno gospodarstvo, za ničelno onesnaževanje, za gozdove, za tla, za trajnostno mobilnost, za trajnostno financiranje.
- Cilj strategije je do leta 2050 uresničiti vizijo Unije, odporne proti podnebnim spremembam

EVROPSKA UNIJA

RepowerEU:

- Direktiva o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, Direktiva o energetske učinkovitosti stavb in Direktiva o energetske učinkovitosti.
- Ambicioznejši cilji kot Fit for 55, zmanjšanje odvisnosti od ruskega plina.
- OVE cilji – 42,5% z ambicijo 45% do leta 2030.

Uredba o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov:

- Dolgoročne podnebne strategije DČ.
- Nacionalni energetske in podnebni načrti (NECP)
- Podnebni in energetske dialog.

SLOVENIJA

USTAVA RS:

- 3.a člen - prenos izvrševanja dela suverenih pravic na mednarodne organizacije (EU).
- 44. člen - vsak državljan ima pravico, da v skladu z zakonom neposredno ali po izvoljenih predstavnikih sodeluje pri upravljanju javnih zadev.
- 70.a člen - pravica do pitne vode - vodni viri predstavljajo javno dobro v upravljanju države, ki so prednostno namenjeni oskrbi prebivalstva s pitno vodo in tako v tem delu ne morejo postati tržno blago. Oskrbo prebivalstva s pitno vodo in z vodo za oskrbo gospodinjstev je država dolžna zagotoviti neprofitno.
- 72. člen – pravica vsakogar do zdravega življenjskega okolja, za kar skrbi država.

SLOVENIJA

ZAKON O VARSTVU OKOLJA (ZVO-2)

- Cilji podnebne politike (143. člen) – podnebna nevtralnost do 2050, učinkovit, pravočasen in pravičen prispevek k doseganju ciljev in izvajanju ukrepov, ki zavezujejo Slovenijo ter izhajajo iz ratificiranih mednarodnih pogodb in pravnega reda EU s področja podnebnih sprememb.
- Dolgoročna podnebna strategija (144.člen)
- Podnebni svet (145. člen) - neodvisno, nacionalno znanstveno posvetovalno telo za podnebno politiko. Ustanovi ga Vlada in vanj imenuje devet neodvisnih strokovnjakov s področja zmanjšanja emisij toplogrednih plinov in prilagajanja na podnebne spremembe.
- CPVO in PVO – vplivi posegov v okolje na podnebje.
- ETS.
- Sklad za podnebno spremembe – sofinanciranje izvedbe ukrepov za blaženje in prilagajanje na podnebne spremembe.

SLOVENIJA

DOLGOROČNA PODNEBNA STRATEGIJA SLOVENIJE DO LETA 2050:

- Temlji na že sprejetih odločitvah - Strategija razvoja Slovenije 2030, NEPN, Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030, Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za obdobje 2020–2030 in drugi sektorski dokumenti. Akcijski načrt za njeno izvajanje je namreč NEPN.

CELOVITI NACIONALNI ENERGETSKI IN PODNEBNI NAČRT:

- **Osnutek predloga posodobitve:**
- zmanjšanje skupnih emisij TGP za vsaj 55 % do leta 2033 glede na leto 2005,
- bolj zmanjšati emisije TGP do leta 2030, kot Sloveniji to določa Uredba o delitvi bremen, tj. vsaj za 28-31 % glede na leto 2005, z doseganjem sektorskih ciljev:
- promet: + 3 %,
- široka raba: – 74 %,
- kmetijstvo: – 1 %,
- ravnanje z odpadki: – 67 %,
- industrija*: – 55 %,
- energetika*: – 48 %. * samo del sektorja, ki ni vključen v sistem trgovanja z emisijami,

SLOVENIJA

CELOVITI NACIONALNI ENERGETSKI IN PODNEBNI NAČRT:

- Prispevati k doseganju neto ničelnih emisij TGP na ravni EU do leta 2050, kar je izhodišče za načrtovanje ciljev, politik in potrebnih ukrepov do leta 2030,
- 30-35% delež OVE v končni rabi energije do 2030.
- Zmanjšanje TGP iz stavb za vsaj 70% do 2030 glede na 2005.
- Naslavlja podnebno pravičnost.
- Osnutek posodobitve NEPN bi naj bil sprejet 2024.

SLOVENIJA

ZAKON O UVAJANJU NAPRAV ZA PROIZVODNJO ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE:

- Hitrejše umeščanje OVE v prostor (nižanje standardov PVO in CPVO).
- Akcijski načrt 'Go-to areas'.
- Umeščanje tudi izven določenih območij po veljavni zakonodaji in izjeme za:
 - gozdove,
 - kmetijske površine in
 - umetna vodna telesa.

ZAKON O PODNEBNIH SPREMEMBAH (2023?)

STRATEŠKI OKVIR PRILAGAJANJA PODNEBNIM SPREMEMBAM (Strategija?)